

Podstawy ekonomii z elementami zarządzania ćwiczenia

7. Pieniądz i płatności – cz. 1. Pieniądz – pojęcie i funkcje.

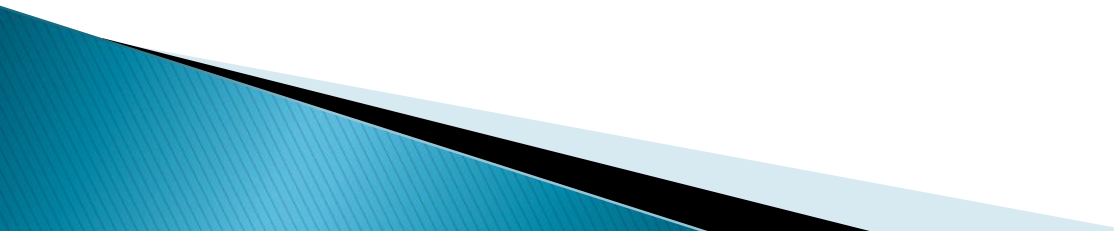
dr Marek Porzycki

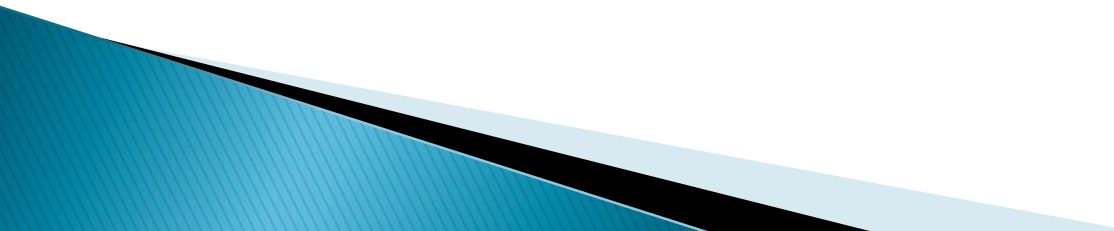
Pieniądz – pojęcie i funkcje

- Powszechnie akceptowany symbol, mający umowną moc zwalniania z zobowiązań – środek wymiany.
 - Zwykle definiowany przez funkcje pieniądza
 - „Money is a matter of functions four: a medium, a measure, a standard, a store.”
- 1) środek wymiany
 - 2) miernik wartości/jednostka rozrachunkowa
 - 3) środek tezauryzacji (przechowywania wartości w czasie)
 - 4) standard dla zobowiązań

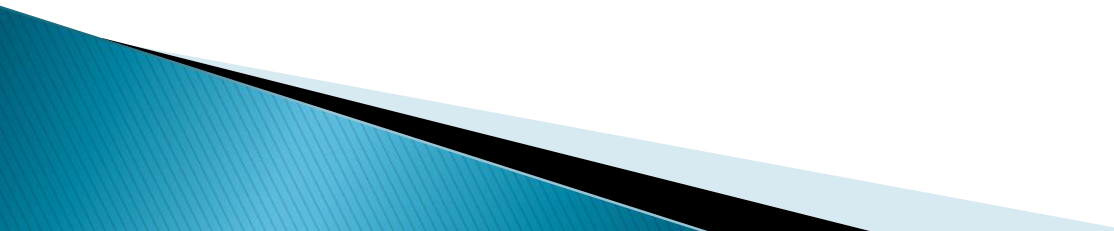
Środek wymiany

- umożliwia uniknięcie barteru oraz sprawną i szybką wymianę dóbr i usług
 - obniżenie kosztów transakcyjnych, umożliwienie specjalizacji i podziału pracy
 - konieczne w tym celu: uniwersalna akceptacja pieniądza przez uczestników obrotu
-

Miernik wartości

- ułatwia wycenę – pozwala na określenie i wyrażenie w pieniądzu wartości dóbr i usług
 - pozwala na porównywanie wartości różnych dóbr i usług
 - standardowe jednostki rachunkowe, z reguły z podziałem dziesiętnym (np. 1 zł = 100 gr)
-

Środek tezauryzacji

- pieniądź zachowuje siłę nabywczą w czasie → pozwala na przechowanie wartości
 - pieniądź jest najbardziej płynnym aktywem, ponieważ jest powszechnie akceptowanym środkiem wymiany → umożliwia zakup dóbr lub usług w dowolnym momencie
 - wyjątek: wysoka inflacja
-

Prawo Kopernika–Greshama

- „Gorszy pieniądź wypiera lepszy”
- Jeżeli w obiegu istnieją dwa typy pieniądza – niedowartościowany („lepszy”) i przewartościowany („gorszy”), pieniądź niedowartościowany zostanie wycofany z obiegu w celu przechowywania w nim wartości (tezauryzacji), a pieniądź przewartościowany będzie dominował w obiegu.
- historia: „psucie pieniądza”
- współczesność: z reguły nieistotne z powodu standaryzacji pieniądza gotówkowego i wymiany zniszczonych albo uszkodzonych banknotów przez banki

Standard dla zobowiązań

- jednostka, w której wyrażane są zobowiązania (długi/wierzytelności)
- uniwersalna moc spełniania zobowiązań (→ funkcja prawnego środka płatniczego)
- funkcja uważana za połączenie funkcji środka wymiany i środka tezauryzacji

Teorie pieniądza

Państwowa teoria pieniądza (*State theory of money*) – określony symbol staje się pieniądzem z woli państwa, które wprowadza przepisy prawa nadające mu status prawnego środka płatniczego.

Umowna (społeczna) teoria pieniądza (*societary theory of money*) – określony symbol staje się pieniądzem z powszechnej woli uczestników obrotu, którzy uznają jego wartość i zgadzają się przyjmować go w wykonaniu zobowiązań.

Etapy rozwoju pieniądza

- gospodarka barterowa – wymiana ma charakter bezpośredni.
- towary pełniące funkcję pieniądza – towary typowe, przeliczalne, dające się łatwo przechowywać
- pieniądz kruszcowy
- pieniądz symboliczny (papierowy) – początkowo oparty na parytecie złota (*gold standard* i *gold exchange standard*, aż do systemu walutowego z Bretton Woods)

Etap obecny: pieniądz fiducjarny (*fiat currency*) bez pokrycia w kruszcu. Większość pieniądza w obiegu to pieniądz bezgotówkowy.